

„Primorec“
izhaja vsakih štirinajst dni
vsak drugi torek in stane
po pošti ali na dom pošiljan
za celo leto 80 kr.; za
tuje drž. več poštni stroški.
„Soča“ z „Gosp.
Listom“ in „Primor-
cem“ stane na leto 5 gld.
20 kr. — Uredništvo in
upravnništvo je v Gosposki
ulici št. 9

Primorec

Oglasi
se plačujejo za trisopno
petit-vrsto:
enkrat . . . 8 kr.
dvakrat . . . 14 „
trikrat . . . 18 „
večkrat po pogodbi.
Vsa plačila vrše se na-
prej. — Posamične številke
se prodajajo po 3 kr.
Rokopisi se ne vračajo.

Izdajatelj in odgovorni urednik A. Gabršček. — Tiska „Goriška tiskarna“ A. Gabršček (odgovoren Josip Krmpotič).

† Andrej Volarič.

Žalostnim, potrtem srcem prijeli smo za pero, da izvršimo tužno dolžnost nasproti ženjalnemu sorojaku, iskrenemu rodoljubu, vrlému učitelju — Andreju Volariču, nadučitelju v Devinu ob sinji naši Adriji.

Učeraš o poldne je umrl v Devinu plodovit skladatelj slovenski, 31-letni Volarič, čegar ime je poznal gotovo slehern Slovenec. Dne 1. septembra t. l. se je vršila v Kobaridu velika veselica, pri kateri se je predstavljala Klodičeva „Materin blagoslov“; ta veselica je bila še delo Volaričevega truda; petje k igri je izborno zložil Volarič, da je žel od vseh stranij viharno pohvalo. Takoj drugi dan je moral odpotovati v Devin, da bi začel šolo. Ali legel je v posteljo, zgrabila ga je vročinska bolezen, iz katere se je razvil legar (tifus), a naposled še neka druga bolezen — ki je končno uničila blago življenje proslavljenemu skladatelju, našemu vrlému Kobaridcu Volariču. Zapustil je mlado udovo s štirimi otročiči, ki so izgubili svojega reditelja že v svoji rosnosti mladosti. — Najstarejši sinko ima menda 7 let, a ta je podedel po očetu nadarjenost za godbo; oče ga je skrbno učil, da bi se ne maščevali tudi na njem pogreški očetovi, — a zdaj je nakrat konec toliko skrbi mladega očeta.

Pokojni Volarič je bil rojen v Kobaridu l. 1863. kot sin nepremožnega čevljarja in godca. V Kobaridu imajo že od nekdanj godbeno družbo, kateri je bil pokojnikov oče član veliko let. Tu je imel mladi Andrej dosti prilike že od prvega dne svojega življenja, da je poslušal glasove očetovega klarineta. V šoli je bil zelo priden, a posebno nadarjenost je pokazal za — glasbo. Pod pokojnim Carljem se je učil glask ali not, katere je razumel kmalu najbolje med vsemi. S 15. letom je že umel vse, kar treba vedeti navadnemu godcu ali pevcu — in že takrat je poskušal postavljati v glaske lepe kobariške narodne pesmi. S 15. letom je šel na kopersko učiteljsko, kjer si je popolnil svoje znanje v glasbi, kolikor je bilo to sploh mogoče pri tedanjem učitelju glasbe prof. Czastki. Vendar je Volarič znan vsem sošolcem kot najnadarjeniši glasbenik, kar jih je kdaj bilo v Koprju. Že v dijaških letih je imel vedno pevski zbor, ki je pod njegovim vodstvom vedno izborno uspeval.

— Po dovršenih naukih je postal učitelj v Kobaridu, potem na Livku, v Kozani (Brda) in naposled v Devinu. Povsod je imel pevske zборе, povsod prirejal narodne veselice, pri katerih so želi vselej viharno pohvalo njegovi pevski zbori. — In še pozneje, ko je učiteljeval v Kozani in v Devinu, vabili so ga v Kobarid, da je prišel tjakaj — in v 8 dneh potem so imeli tam veliko narodno veselico. Brez Volariča to ni bilo lahko mogoče! In zadnja taka veselica 1. septembra bila je skoro gotovo zadnji povod takó naglemu koncu njegovega blagega življenja.

Pokojnik je bil plodovit skladatelj. Le tiskanih je izšlo doslej kakih 10 del! njegove pesmi se pojó po vsej Sloveniji. Ni skladatelja, ki bi mogel reči, da se poje po Slovenskem več njegovih pesmij nego pa

Volaričevih. To je dokaz, da je znal ubrati pravo struno našemu narodu.

Vendar mu je nedostajalo prave strokovne izobrazbe. Zató je začel zahajati v Trst, kjer mu je dobil vitez Klodič učiteljev, da so ga pripravljali za skušnjo na — konservatoriju. To strogo skušnjo bi imel prestati letos, a namesto tega je bil poklican pred sodnji stol Onega, ki mu je dal toliko talentov v slabotnem telesu.

Pogreb se bo vršil jutri. Ob sinji Adriji zagrebejo njegove zemске ostanke v zemljico slovensko, katero je vroče ljubil od prvega trenotja, ko se je zavedel svojega slov. rojstva. Njegova rodbinica pa bo jokala za svojim rediteljem v — splošnem pomanjkanju!

In vsled tega se obračamo do vseh rodoljubnih src s prošnjo, da bi opustila sleherni strošek v proslavljanje njegovega spomina, marveč mesto tega poslala nesrečni rodbini kako podporo za obilne stroške tekom bolezní, ob smrti, pri pogrebu in po njem. S takim činom gotovo najbolje izkažejo pokojnemu skladatelju svoje spoštovanje.

Ti pa, dragi Andrej, počivaj mirno v zemljici slovenski, za katere blagor in slavo si se trudil vse svoje življenje!

Blag Ti spomin med nami, Tvoji blagi duši pa — mir in pokoj!

Volitve v goriški deželni zbor.

Dne 25. pr. m. so končale deželno-zborske volitve. Slovenski veleposestniki so rekli zadnjo besedo, katera ostane v častnem spominu v volilni zgodovini na Goriškem. Kakor že znano, vršile so se volitve v kmečkih občinah dne 16. pr. m. ter so bili izvoljeni: šest Slovencev in dva Italijana. Od prvih šestih so bili izvoljeni štirje enoglasno na podlagi „Sloginega“ programa v goriškem in tolimskem polit. okraju, dva sta bila izvoljena pa na Krasu proti „Slogi“ in vsled agitacij znanih krogov, kateri nam Slovincem niso prijazni. Druga dva italijanska poslanca sta bila izvoljena v gradiščanskem političnem okraju. — Dne 19. pr. m. so volila mesta, trgi in trgovinska zbornica v Gorici. Izvoljeno je bilo šest Italijanov (mesto Gorica 2, trg. zbornica 2, Červinjan-Tržič-Gradež 1 in Gradiška-Kormin 1) in jeden Slovenec (za Tolmin-Bovec-Kobarid-Kanal-Ajdovščino). — Dne 23. pr. m. so volili italijanski veleposestniki tri poslance, a dne 25. pa slovenski tri, kajti veleposestniki v pokneženi grofovini goriški in gradiški volijo za deželni zbor v dveh skupinah po tri poslance. Prva skupina obsega celo pokneženo grofovino goriško z glavnim mestom vred in z onimi slovenskimi občinami, ki spadajo pod okrajno glavarstvo gradiško; druga skupina je pa ostali (furlanski) del poknežene grofovine gradiške. Prvo veleposestvo imenujemo navadno slovensko, drugo pa furlansko; prvo je šlo letos 305 volilcev, drugo pa le — 165, vendar voli vsaka skupina po 3 poslance, čeprav je slovenskih veleposestnikov skoraj dvakrat več.

Od Slovencev izvoljeni so za poslance v kmečkih občinah: Dr. Anton Gregorič, Blazij Grča, prof. Berbuč in zemljemerec Lapanja kot „Slogini“ kandidatje, ter dr. Abram in župan Muha. V mestih in trgih dr. Tuma, v velikem

posestvu pa Alfred grof Coronini, dr. Aleksij Rojic in Anton Klančič.

Od Italijanov izvoljeni so za poslance: v kmečkih občinah vitez Dottori in Vinc. Michielli; v mestih in trgih Franc grof Coronini, dr. Venuti, dr. Lovisoni in bar. Locatelli; v trgovinski zbornici pa dr. Marani in baron Evgen Ritter; slednjič v veleposestvu dr. Verzegnassi, Nik. Bernardelli in dr. Pajer.

Kot poslanci, ki prvič stopajo v deželni zbor, so gg. prof. Berbuč, dr. Tuma, zemljemerec Lapanja, župan Muha in dr. Marani.

Tako so končale letošnje deželno-zborske volitve. Dasi niso izvoljeni „Slogini“ kandidatje na celi črti, vendar moremo biti popolnoma zadovoljni z doseženim uspehom, ako pomislimo na strahovito protiagitacijo koalirancev: „zmernih“ Slovencev, goriških lahnov in vladnih strojev, kateri so si prizadevali na vse mogoče načine, boriti se proti narodni volji in značaju goriških Slovencev. Naša borba pri teh volitvah je znana našim čitateljem; bojevali smo se v narodno korist; tam, kjer nismo zmagali — podlegli smo korupciji onih činiteljev, katerih dolžnost bi morala biti, pustiti prosto voljo samemu ljudstvu, naj ono voli po svojem srcu. Žal, da nas bije led od one strani, od kjer bi nam moralo sijati solnce. Delomičen uspeh na Krasu osrčil je znane protivnike, da so se umečali tudi v volitve slovenskih veleposestnikov, nadejaje se, da bodo želi sad tudi na tem polju, a niso dosegli ničesar, ker so zadel ob narodno značajnost naših veleposestnikov. Najhujši boj se je bil v veleposestvu, v katerem so se postavili „Slogi“ po robu nekateri „zmerni“ Slovenci, ki so bili podpirani od vladne in italijanske strani. Celó sam župan Venuti je delal za „zmerne“ Slovence z dr. Marani-jem vred. Poslednji je priskrboval pooblastila in šel na roko na vse mogoče načine „Slogi“ nasprotnim kandidatom. Upati je, da ta neuspeh zdrami one Slovence, ki so šli na limanice protinarodnim agitatorjem in da se zopet zavejo svoje narodne časti ter se pripravijo na složno delovanje o bližajočih se državnozbornih volitvah, kjer nam bo potrebna še veliko strožja jedinstvo, ako sploh želimo zopet zmagati s svojim kandidatom v veleposestvu.

Da čitateljem podamo sliko o volitvi v slovenskem veleposestvu, navajamo tukaj po zadnji „Soči“ sledeči opis:

„Blizal se je čas volitve; na obeh straneh se je razvila živahna delavnost. Nasprotniki so imeli svoje zbirališče v Marzinjevi gostilni, ali žalostne obraze so delali kolovodje, kajti volilcev ni hotelo biti; kakih 15 oseb je bilo z agitatorji vred. Sreča, da je bil med njimi tudi dr. Marani, ki je razdeljeval laška pooblastila. Ali ne, kolika čast za volilce in kandidate je družba moža, ki je imenoval Slovence v javni seji mestnega starašinstva — divjake z živinskimi nagoni?! Dr. Venuti je bil tudi zelo agilen agitator v volilni dvorani. — Naši volilci so se izborno držali; od vseh stranij z dežele so privreli: iz Brd, na čelu jim župani v Medani (g. Toroš), v Kozani (g. pl. Reya) itd., skoro vsi iz goriške okolice in iz ajdovskega okraja, skoro vsi s Kanalskega, a došli so celó najbolj oddaljeni Kraševci. S Krasa je došlo 13

volilcev, dočim so imeli nasprotniki le 4 do 5 glasov. Kraški veleposestniki so s tem činom uprav demonstrovale proti volitvi v kmečkih občinah kraških. Slava jim! Gibati so se začeli tudi na Krasu — in to je najlepši uspeh letošnjih volitev.

Že pri sestavljanju volilne komisije se je pokazala naša moč. Vladin komisar je poklical v komisijo — grofa Lanthierija, črniškega župana Leop. Bolka in kandidata koalirancev Antona Jakončiča. — Volilci so volili štiri zastopnike, in so bili izvoljeni „Slogini“ pristaši, namreč: Coronini grof Alfred, Gabršček Oskar iz Tolmina, Hmeljak Franc iz Lokavca in Kovarič Ignacij od Sv. Lucije. Komisija je izvolila predsednikom najmlajšega izmed sebe — gosp. Oskarja Gabrščka iz Tolmina. Ta je zasedel svoje mesto in vodil predsedniško nalogo z največjo spretnostjo in previdnostjo. Ker je volilni imenik zelo čudno sestavljen, bili so naši člani že pripravljeni na marsikatero korako, da v zmislu zakona pripomorejo pravici do veljave. Zato so nastale pri marsikakem glasu velike razprave med člani komisije in vladnima zastopnikoma, ki sta bila pa skoro vedno nasprotnih mislij. Vsled tega se je vršila volitev zelo polagoma, do 4¹/₄.

Okoli 5¹/₄ smo pa doznali razmerje glasov, namreč **Alfred grof Coronini** je dobil 171, **Anton Klančič** 161 in **Dr. Aleksij Rojic** 155 glasov.

Nasprotni kandidatje so pa strahovito pogoreli! Dobili so: Anton Jakončič 84, Andrej Kocijančič 65, Josip Fabiani 59 glasov. Po zadnjem številu sodeč, je bilo laških in židovskih glasov okoli 50. Zdaj pa naj sešteje vsakdo sam, koliko je ostalo posamičnim nasprotnim kandidatom takih slovenskih glasov, katere so dobili bodisi vsled rodbinskih in prijateljskih zvez ali na pritisk tistih krogov, ki znajo in morejo pritiskati.

Volilna komisija je nadaljevala svoje delo, katero je dovršila ob 6¹/₄; od 9. ure zjutraj pa skoro do mraka — toliko sedenja, to ni šala. Ko so prišli iz deželne hiše grof Alfred Coronini, dr. Gregorčič in župnik-poslanec Blazij Grča, zagrmelo je po trgu kakor iz enega grla: Živili naši poslanci! Živio grof Coronini! Živila «Sloga!» — Poslanci so šli do „zvezde“, a množice ljudstva so šle za njimi, spremljevaje jih z grmečimi pozdravi. Pri „zvezdi“ jih je čakala nova, presrečna ovacija tamkaj zbranih volilcev in drugih rodoljubov.

Na dvorišču pri „zvezdi“ se je unelo živahno življenje. Volilci in rodoljubi so si častitali drug drugemu na takó sijajni zmagi slovenske narodne zavesti in — discipline. Razni govorniki so slavili ta dan kot neizmerno važen dan za slovenski narod na Goriškem, a dr. Rojic je prečital došle brozjavne pozdrave iz Solkana, iz Bolca, iz Komna, Trsta itd., ki so izrekli v imenu občin, društev in posamičnikov oduševljeno veselje na toli sijajni zmagi.

Tako smo končali ta dan v splošnem veselju — izvzevši nenaravno koalicio — ki je bilo vsem skrbnim delavcem v plačilo za ogromno delo in velike skrbi v teku volilnega boja. Ni čuda, da nam je skoro že pojemal pogum, ko smo videli takó različne življe zbrane pod jedno sovražno zastavo, dočim je bilo treba na naši strani braniti mnoge skromne ovčice pred razdraženimi volkovi.

Za danes vsklikamo le: Slava takemu slovenskemu rodoljubju, kakoršno se je pokazalo pri tej volitvi! Slava zavednim volilcem! Bog in narod!

Društvo „Sloga“

izreka po dovršenih volitvah v deželni zbor goriški v svojem in v imenu njegovih izvoljenih kandidatov najsrčnejšo zahvalo p. n. gospodom volilcem, ki so s svojo odločnostjo in neustrasnostjo pripomogli k slavni zmagi društvenih kandidatov skoro v vseh volilnih okrajih.

Enako hvalo izreka vsem rodoljubom, ki so se pri letošnjih volitvah

trudili kakorkoli, da bi zmagali društveni priporočenci.

Posebno zahvalo zaslužili so vrlilci na Krasu, ki so ostali vkljub nenavadnemu pritisku od mogočne strani zvesti svojemu prepričanju ter so oddali v skupini velikih posestnikov z malimi izjemami, v kmečkih občinah pa v znatnem številu svoje glasove za društvene kandidate.

Volilci kmečkih občin tolminskih in goriških, kakor tudi oni iz skupine trgov in obrtnih krajev, odlikovali so se po soglasju, s katerim so izvolili priporočene jim kandidate, volilci v velikem posestvu pa po požrtvovalnosti in odločnosti, s katero so se udeležili volitve in volili društvene kandidate brez ozira na pritisk, ki je prihajal od strani trozveze omahljivih, nasprotnih in zapovedujočih krogov.

Ravnokar izvršene volitve v deželni zbor goriški osvetlile so lice goriškim Slovincem pred slovenskim in neslovenskim svetom, pridobile so volilcem čast in priznanje pri prijatelju in neprijatelju ter potrdile prepričanje, da goriški Slovenec si zna izbrati sposobnih in spretnih zagovornikov svojih pravic in koristij.

Če tudi nista bila voljena v kmečkih občinah na Krasu po društvu priporočena kandidata, meni vendar podpisano društvo, da sme gojiti nado, da izvoljena poslanca ne bosta hodila svojih potij v nasprotju z veliko večino slovenskih zastopnikov, marveč da starejši med njima ostane — po prebitem viharju volilne borbe — zvest svoji preteklosti, ko je složno postopal z ostalimi deželnimi poslanci slovenskimi, ter da mlajši ne bo hotel ločiti se od njega.

«Slogin» program za deželne poslance je tak, da ga more sprejeti brez težave vsak rodoljub; zato upa podpisano društvo, da se ne vara v svojem pričakovanju.

Ako se to izpolni, smejo goriški Slovenci ponosni biti na letošnje deželnozbornske volitve v mnogem oziru.

Da se to zgodi, v to pomozi Bog!

V Gorici, 26. septembra 1895.

Za društvo „Sloga“

Dr. A. Gregorčič,
predsednik.

Domače in razne novice.

* **Za Volaričeve sirote** položil je prvi pri našem uredništvu 1 gld. gosp. Jožef Toplikar iz Črnič, k tej svoti je dodal naš urednik 10 gld., a J. K—é 1 gld., torej skupaj 12 gld. Rojaki! Spominjajte se tudi vi sirot moža, za katerimi ne joče samo užaloščena soproga in nepreskrbljeni otročiči, ampak po pravici vsa Slovenija in mora jokati vsak pravi prijatelj naše glasbene umetnosti, za katero je plodonosno deloval pokojnik. Pevskim društvom po Slovenskem pa priporočamo, da se spomnijo pokojnikovih sirot, kajti le tako najbolje počastimo njegov spomin, ako rešimo vsaj začasnega pomanjkanja njegove sirote, ki so ostale brez ljubljene skrbnika. Vsak tudi najmanjši prinos radovoljno sprejme in objavi naše uredništvo.

* **Ali ste čuli Kraševci?!** „Edinost“ od sobote piše pod tem naslovom: Učerašnji „Mattino“ — list torej, ki je dobro obveščen o nakanah v nasprotnem taboru — piše v današnji svoji številki glede na izid goriških volitev: „Številno razmerje v zbornici ostane staro. Kvalitativno pa kaže slovenska stranka neko premembo; kajti: dočim so bili zmerni

poprej v jednom in istem klubu z radikalci in so morali slediti tem poslednjim tudi proti svojemu lastnemu prepričanju, se morejo, ako hočejo, smatrati sedaj nevezanimi, ker so bili izvoljeni, ne-le brez pomoči, temveč proti srđiti opoziciji radikalcev. Pripeti se lahko ob važnih vprašanjih, pri katerih ni odločilna samo narodna zaslepljenost, pač pa materijalni in moralni napredek dežele, da osem radikalnih Slovincem ostane v manjšini in da njih izstop ne onemogoči parlamentarnega delovanja v deželnem zboru in se ne ponove velike škode, na katerih trpe sedaj celi razredi oseb“. — Tu nam je torej povedal „Mattino“ na vsa usta, kako ulogo prisojajo nasprotniki že sedaj — kraškima poslancema: zagvozda naj postaneta v slovenskem zastopstvu, raznim neopravičenim zahtevam Italijanov naj pripomoreta do večine in pripomoreta naj, da bodo Slovenci popolnoma obnemogli nasproti nenasiťljivosti Italijanov. Vsega tega se nadejajo Italijani od obeh kraških poslancev — ali razumete-li sedaj vzroke in ozire, ki so bili odločilni za nas v vsem boju?! Italijani sami potrjujejo sedaj, da nam res preti nevarnost, na katero smo opozarjali mi že ob početku volilnega boja. Zadoščenje nam je torej prišlo nenadno hitro in od kompetentne strani — če tudi žalostno zadoščenje. Vendar pa se nadejamo, da gospoda poslanca ne pojmeta tako daleč v dekretovani jima „zmernosti“, da bi popolnoma pozabila na dolžnosti do svojih slovenskih volilcev. Ako bi se vendar dogodilo, čemur pa ne moremo verjeti, da bi ona dva gospoda res hotela uresničevati želje „Il Mattinove“, potem smeta biti uverjena, da bo obračun grozen, tudi pred onimi, ki so bili dosedaj njiju pristaši. Storita naj torej, kakor jima velevata razum invest!

* **Ljudjé ne, pač pa — voli.** — Razdraženost med našim ljudstvom, ker tržaški Slovenci niso smeli skozi Gorico na Sv. Goro, se še ni polegla. Kdorkoli gre slučajno po dolgem ovinku za gradom, spomni se na neprostovoljni sprehod tržaških bratov po onih drevoredih. — Pred dnevi so pa gnali dolgo vrsto ogerskih volov s kolodvora naravnost po najlepših ulicah mesta. Dolgorogati razposajenci so si dovolili marsikako prostost, da so spravljali v strah ne le otroke in ženske, marveč celó možke. — Vsakdo, ki je videl ta sprevid živine, mislil si je: Slovenci morajo hoditi po živinskem trgu v Solkan, živina pa lahko svobodno hodi skozi mesto po najlepših ulicah. Tak je položaj v Gorici v času — laške „zmernosti“.

* **Pravo smo zadeli.** — Razni irredentovski listi so zagnali hrup proti „Soči“, ker je zagrozila, da obelodani imena vseh tistih izdajic, ki bi volile v družbi z Venutijem in Maranijem proti „Slogi“. Tudi polvladna „Triesterica“ se je pridružila tej časnikarski sodrgi, o čemur poročamo na drugem mestu. Izvedeli smo, da so se radi tega članka jezili tudi nekateri taki ljudjé, ki bi po svoji neznačajnosti radi volili z nasprotniki, ko bi se ne bali — ljudske volje. Zato se jezé proti „Soči“, ki bi jih izdala vsemu svetu. — No, vse to pa nam je dokaz, da smo zadeli pravo! In kakó bi ne! Saj taki izdajalci ne zaslužijo več prijaznega pogleda nobenega Slovenca. Takim ljudem treba obrniti hrbet!

Ali čujte hinavce! V isti sapi, ko so se jezili na „Sočo“, so pa od svoje strani zasramovali na smrt bolnega bivšega župana goriškega dr. Mauroviča, ki je sam izročil svoje pooblastilo za „Slogine“ kandidate. To je storil v opravičeni razsrjenosti proti voditelju nasprotne agitacije — dr. Venutiju — kateri je po nečednem volilnem manevru proti dr. M. zlezal v deželni zbor. — Sami so prvi objavili možá iz svojega taborja, ki ni volil po njih komandi, a se jeze na „Sočo“, ako je grozila, da objavi imena slovenskih — izdajic. Taka je doslednost nasprotnikov!

* **Knez Hohenlohe** je izjavil v nekem pismu na židovsko „Neue fr. Presse“, da sprejme kandidaturu v mestih in trgih na Goriškem, ako mu jo ponudi shod zaupnih mož v — Gradišču. Ta shod se bo vršil

menda danes. — V Furlaniji pa ne marajo veliko slišati o tem možu ter mu postavljajo protikandidata dr. Bujatta. — „Eco del Litorale“ se je odločno izrekla proti Hohenlohu, to pa z verskega in gospodarskega stališča. Ta izjava nas veseli; le to bi bilo želeti, da bi „Eco“ združila okoli sebe tudi dosti delavcev, ki bi pri volitvi delali proti Hohenlohu za kakega bolj — „zmernega“ moža, ko živimo že v dobi „zmernosti“. Upamo, da bo tako delovanje podpirala tudi vlada.

Kaj pa mi Slovenci? Hohenlohe je naš star znanec; on je izrekel javno, da sovraži Slovence; vrhu tega je predsednik južne železnice. Naravno je torej in umljivo samo po sebi, da se kot tak ne bo mogel nikdar potezati za kako drugo železniško zvezo od Gorice proti vshodu ali severju; on torej mora biti nasproten vipa vski in predelski železnici, kajti drugače bi ga delničarji južne železnice po vsi pravici zalovili s predsedniškega mesta. — On naj torej lepó ostane kneževski plačan predsednik bogate družbe, a naj se ne sili za državnega poslanca Gorice in drugih mest in trgov. — Vsled tega morajo biti vsi naši trgi proti Hohenlohu. Iz istih razlogov bi morali biti nasprotni vsi Goričani. — Toda v sedanjih „zmernih“ časih prevladuje narodna strast v toliki meri, da pozabljuje na najnujnejše gospodarske potrebe ter skrbé edino za — zdražbo med obema narodnostima v deželi.

* V Št. Andrežu tikoma Gorice se je oglasilo v nedeljo 78 mladeničev, da hoté pristopiti k „Goriškemu Sokolu“. — Ako bi se to res moglo zgoditi, bilo bi v veliko čast prijazni vasi. Toda zadnji čas ta lepa vas ni preveč prijazna marsikak večer, ko mladina zeló neprijazno razsaja, da se bojé domačini in tujci, ki so slučajno tamkaj. Mladina je namreč razdeljena v dva taborja, ki si nasprotujeta drug drugemu; iz tega nastajajo prepiri, ki niso v čast ne občini ne mladini. Prav nujno je potreba, da dajo mladeniči za vselej slovó takim nasprotstvom in si podajo roke k večni prijaznosti. Šele potem bi bilo mogoče, da bi dobila krasna misel sokolska v Št. Andrežu trdna rodovitna tla, se le potem bi dobili v Št. Andrežu vrlo sokolsko četo, ki bo nastopala povsod takó lepó in vzgledno, da bode na daleč okoli delala čast lepi standrežki vasi. — Mladeniči, priborite toliko čast sebi in svoji občini, podajte si roke v trajno prijateljstvo! — K temu naj pripomorejo tudi tamošnji možje, sploh vsi očetje, katerim gotovo ni vsejedno, ali bodo med domačo mladino vedno trpele sedanje nezdrave razmere. Gotovo si želi vsak oče, da bi njegov sin postal kedaj vrl možak, spoštovan doma in v soseščini. Vidite, ljubi Štandrežci, kaj takega bi bilo prav lahko doseči s pomočjo Sokolskega društva. „Sokol“ je kakor vojak; priučiti se mora redu, pokorščini, disciplini. — Kdor je Sokol, mora se priučiti takó lepemu obnašanju, da pride lahko v vsako gosposko družbo. — Kdor je že mlad „Sokol“, temu ne bo delala vojaščina nikakih težav, ker bo znal že vse telovadne vaje, vse hoje, nastopanje, razvrščevanje itd., le še puško se navadi nositi. Kolika dobrota! — Zató upamo, da bode podpiralo tudi občinsko starašinstvo to lepo misel s tem, da prepusti mladeničem primeren prostor za telovadbo in dovoli kakih 200 gld. za orodje in priprave. Občina je bogata, obč. doklad nima, zató to svotico prav lahko ugreši za boljšo prihodnost — svoje mladine.

* Slovenska šola v Gorici. — Ta šola ima 7 razredov, a potreba sili, da bo treba ustanoviti takoj še osmi. — „Corriere“ je skušal opravičiti v očeh svojih božjih volkov toliko število učencev s tem, da zahajajo vanjo tudi otroci iz okolice. Resnica je, da prihaja v to šolo kakih 30 otrok iz okolice, to pa iz različnih uzrokov, katerih ne bomo naštevati. — Ali tudi v okoličanski šoli v Št. Andrežu in Krombergu hodi leto za letom okoli — 50 otrok iz mestnega ozemlja. Ako bi torej sprejelo goriško mesto tudi onih 30 okoličanskih otrok, imá še vedno dobiček, ker več njegovih otrok hodi v okoličanski šoli. — Pričakujemo od „Corriera“, da popravi svoje prazno besedovanje s to — resnico.

* Iz učiteljskih krogov. „Dne 11. sept. t. l. je bila uradna učit. konferenca v Št. Petru tik Gorice. Pričela je ob 9. uri zjutraj. Predsedoval je blag. gosp. Fr. Vodopivec, c. svetovalec in okr. šol. nadzornik. Gosp. predsednik si je zbral namestnika in konferenca 2 zapisnikarja. Učitelj. osebja bilo je okoli 100. Gosp. predsed. je na na to povdarjal, da goriški okraj šteje sedaj 75 šol s 110 razredi, vendar pa so razredi prenapolnjeni, in naloga šol. oblasti je, šole siriti. Otroki je poleg majhnih zastankov obiskovalo pouk 11.978, torej 98%. Šol. opravre stanejo čez 10.000 gld., za zidanje se je potrosilo do sedaj 180.000 gld., in ves letni strošek za šolo znaša okoli 84.000 gld., ter bi bilo potrebno še okoli 300.000 gld. za ostalo pozidanje v okraju. Dalje opozarja učiteljstvo, naj vrši ukaz dežel. šol. sveta gledé šol. zamud ter natanko spolnjuje učne načrte glede na poučevanje v šoli. Od naloge „Učitelj-občinar“, kojo je moral sleherni učitelj-učiteljica pisмено izdelati, izrazil se je g. predsed. pohvalno in dejal, da je slavni odbor določil 4 boljše, ki se preberó. To se je zgodilo. Pri samostalnih predlogih postalo pa je živahno. Predloga, da bi se lj. šole in sed. učiteljstvo poddržavilo, kakor tudi, da bi se sedanji protekciji pri podeljenju boljših učiteljskih mest jez postavil, sprejela sta se enoglasno, čeravno je kateri „mladega naraščaja“ prav težko prikimal. Tu se je slišala marsikojna grenka, s kojo se je učitelju v vasi boriti, a na podporo zaman pričakuje, in se ves trud večinoma z nehvaležnostjo vrača. Neki drug predlog, da bi se učitelji kakor učiteljice v enaki razmeri v plač. vrsti poviševalo, je že drugič izostal, ker ga stalni odbor ni podpiral. Kaj nima sleherni učitelj prava samostalnemu predlaganju? Če kojemu ne ugaja, lahko za isti čas zapusti dvorano. Potem še, ko se je poročalo o okrajni učit. knjižnici, je gosp. predsednik s toplimi besedami zahvalil navzoče za delovanje, spodbujal k vstrajnosí ter končal zborovanje s trikratnim „Živio“ na našega presvit. cesarja. Konferenca je končala ob 2. uri popoldne. Večina gg. učiteljev, posebno učiteljic, je ostala pri kosilu, drugi pa so odrinili, poslovivši se z nado na boljšo bodočnost.

* Prazen strah. — „Corriere“ od 6. avgusta je dokončal svojo jeremijado o bližajočih se volitvah tako-le: „... se si mettono di mezzo i clericali, avremo il malanno a dosso“ (ako se umešajo v volitve klerikalci, bomo imeli vruga na hrbtu). — Ali prazen strah je imel „Corriere“ in z njim vred irredentovski listi po vseh kotih: klerikalci so lepó molčali, da ni nič motilo laških laži-liberalcev pri delu v svojih volilnih okrajih in da so mogli takó delati črne naklepe še v slovenskih okrajih, kjer so pa pridno razdirali modrijani „Prim. Lista“. — Uplivni laški duhovniki so prišli na obed k dr. Maraniju — „P.L.“ je udrihal okoli sebe kakor zbesnel s samimi liberalci in izobčenci! Taka politika se nam vsiljuje iz semenišča!

* Osebne vesti. — Naš rojak iz Kanala g. Rihard Malnič je bil povišan kot tajnik vis. c. kr. upravnega sodišča na Dunaju v VIII. plačno vrsto. — Naše častitanje.

— Bolški kapelan č. g. Fran Klopčič je odšel za vikarija na Bukovo. Bolčani bodo zeló žalovali po vrlém gospodu, ki si je pridobil srca vseh Bolčanov. Evo mladega svečenika, ki umeje ljudstvo in — ono njega.

— Bivši dolgoletni župan goriški dr. Josip vit. Maurovich je nevarno zbolel. Mož je že star.

* „Popularen“ župan hoče veljati naš illustrissimo dr. Venuti. To spoznamo posebno v nekaterih opisih laških listov, a to je pokazal tudi pri volitvi dveh deželnih poslancev za goriško mesto. On je bil kandidat, a ob enem je predsedoval volilni komisiji. No, tak je volilni red, a mi mu nikakor nočemo šteti za velik greh, ako je bila radovednost, da bo gledal v brk svojim nasprotnikom, večja nego hvalevredna obzirnost do volilcev. Najlepša je pa še ta, da je predsednik komisiji dr. Venuti ves čas pridno pušil smodčice. — Kaj bi bilo, ako bi vsi udje komisije in vsi volilci začeli isto takó pridno pušiti? Potem bi vsaj lahko

rekli, da je padel Goričanom novi poslanec iz — dimovih oblakov.

* Ni res! — Zadnji „P. L.“ je trdil pod takim naslovom, da je volil dr. Tumo poleg okr. glavarja en sam uradnik. — Mi nismo trdili, da jih je slo mnogo ali celó vsi na volišče! Ni pa resnično, da je volil en sam, kakor trdi „P. L.“

* Denunciacija. — Med slavilci zmage „pri zvezdi“ so bili tudi nekateri Lahí, ki so pazili na govornike, dasi ne razumejo dobro jezika. — Jeden govornikov je omenjal, da so morali tržaški bratje iti za gradom po živinskem trgu, dočim so te dni gnali veliko čedo ogerskih volov skozi mesto. „V Gorici so Slovincem sovražni življi ustvarili položaj (z demonstracijami, z žuganjem, sramotjenjem na ulicah itd.), da oblastnije izdajajo take odredbe.

Taki odnošaji so posledica čisto navadne lumparije nadražnih nam sovražnih življev, ki se imajo največ nam Slovincem zahvaliti za svoj obstanek itd. — Odredba c. kr. oblastnije je torej le posledica onega položaja, kateri ustvarjajo — lumparije takih življev, ki nimajo ničesa zgubiti, a s svojimi provokacijami silijo c. kr. oblast k previdnostnim naredbam. Vsak Slovenec je takó razumel govornika, laški špijoni so pa vse zavili, češ, govornik je imenoval naredbo c. kr. oblasti l. . . ., itd. Proti taki ostudni špijonazi in denuncijantstvu odločno protestujemo! Kakó daleč padajo naši nasprotniki!

* Kako se razpisujejo štipendiji na Primorskem, ki so namenjeni slovenskim učencem? — O tem bi se dalo mnogo pisati, kakor smo pisali že večkrat. Ne moremo si pa kaj, da ne bi opozorili zopet na zanimiv slučaj. V poslopju državnega gimnazija v Gorici, in sicer v veži visoko na zidu, sta pribita dva razpisa ustanov: Prva je ustanovljena po kanoniku Černetu iz Tomaja v znesku 150 gld. za učence državnih šol in v prvi vrsti za sorodnike ustanovitelja, potem še-le za učence županij Tomaj, Opčina, Povir, Sežana ter one iz tržaške škofije. Druga ustanova v znesku 200 gld. je ustanovljena po nekemu Rihterju iz Koprive, na katero imajo pravico učenci iz občin Kopriva in Tomaj. Ta razpisa, ki se dostajata torej izključno slovenskih učencev s Krasa, sta sestavljena le v nemškem, odnosno v italijanskem jeziku kakor da bi bila namenjena učencem nemške in italijanske narodnosti. Dalje nam je pripomniti, da je Černetova ustanova namenjena za učence, pričenši s III. razredom.

Povedali pa smo, da je razpis pribit visoko na zidu, skoraj dva metra, ako ne čez. A znano je, da učenci slovenske narodnosti v tej dobi še ne morejo umeti razpisa, ker sploh še ne razumejo nemški, četudi bi splazili po lestvicah do razpisa — torej razpis ne more imeti pravega uspeha in ne odgovarja svrhi; moral bi se torej objaviti takšnim prilikovskim učencem na drugi način in v slovenskem jeziku. Razpisa sta datovana dne 29. julija t. l., to je od pričetka počitnic, in do 30. t. m. morajo se predložiti prošnje c. kr. namestništvu v Trstu. Znano pa je, da v času počitnic ni slovenskih dijakov s Krasa v Gorici, katerim ste ustanovi namenjeni, torej da ista ne moreta ustreči želji ustanoviteljev. Ta nedostatek ima gotovo slabe posledice, namreč, da v pomanjkanju slovenskih prosilcev dobó štipendija nemški ali pa laški. Opozarjamo vsled tega c. kr. namestništvu na ta nedostatek in zahtevamo — ker v to imamo pravico — da se štipendija razpišeta tudi v slovenskem jeziku in na način, ki bode odgovarjal bolj pravemu namenu in kateri ne bo škodoval koristim slovenskih učencev.

* Počestčenje in nezaupnica. Iz Sežane pišejo «Edinosti»: Dne 22. t. m. je imel naš občinski zastop jako važno sejo. Na dnevnem redu stí bili, med drugim, dve zelo važni točki: imenovanje uzornega dra. Otokarja Rybača častnim občanom, in pa predlog, da se našemu gospodu županu izreče nezaupnica, ker se raje pokori drugim uplivom, nego da bi spoštoval voljo ogromne večine občinskega zastopa.

se vedno slučaj, da se bolniki iz bolnice morajo oddajati v hiralnico in da se ondi morajo oskrbovati ob stroških dotičnih občin, dokler županstva ne pošljejo po nje. S tem občinam nastajajo prav občutljivi stroški za oskrbovanje in vožnjo. Vrh tega se krati s tem prostor za one bolnike, katerim se ne more odreči oskrbovanje v bolnici. Da se odpravi ta veliki nedostatek, je vsekakor treba strogo spolnjevati določila o prejemanih bolnikov v javno bolnico. Osebe, katere trpe za kroničnimi in neozdravnimi boleznimi, sploh hirajoče osebe, se ne smejo sprejemati v javne bolnice, razun, če so na novo zbolele za kako akutno boleznijo. Bolniki pa, ki se v bolnicah oskrbujejo, se morajo, ako so postali neozdravni, oziroma hiralci, odpraviti iz bolnice in prepeljati v domovno občino, ali, dokler se to ne zvrši, oddati v hiralnico ter ondi oskrbovati ob občinskih stroških, ker deželni zaklad takih stroškov ne more in ne sme prevzeti. Pazijo naj torej županstva in gospodje okrožni zdravniki skrbno, da se osebe, ki trpe za kako kronično in neozdravno boleznijo, sploh hirajoče osebe ne bodo oddajale v javno bolnico, ampak da se zdravijo doma. Istotako je le v korist občini sami, da vse take bolnike, katere jim vodstvo bolnice naznanja kot neozdravne hiralce, nemudoma vzame iz bolnice, oziroma iz hiralnice, ako jih je vodstvo bolnično že oddalo v hiralnico, v kateri znaša dnevna oskrbnina 50 kr., ki jih mora plačati občina. Sicer pa je zavoljo itak zelo obremenjenega deželnega zaklada treba, da se kolikor mogoče omeji vstop v bolnico tudi ozdravnim bolnikom, namreč, da se v bolnico odkažejo le taki bolniki, katerih oskrbovati in zdraviti ni mogoče doma, ali pri katerih je treba kake težavne operacije. V tem oziru deželni odbor poudarja posebno, da so okrožni zdravniki po § 13. zakona z dne 24. avgusta 1888. l., dež. zak. št. 12., oziroma zakona z dne 13. avgusta 1892. l., dež. zak. št. 11., kakor tudi po § 15. službenega navodila za okrožne zdravnike dolžni, zdraviti v svojem službenem okoliščini bodisi domače, kakor tudi vnanje ubože.

Štajerska. — Cesar je iz svoje zasebne blagajne nakazal 50.000 gld., da se štajerskemu namestniku baronu Kūbecku, ki nima nič premoženja, kupi vila in tako zagotovi primerno stanovanje. To kaže, da pojde baron Kūbeck v pokoj. — Vsporednica za I. razred na slovensko-nemški gimnaziji v Celji je dovoljena. Gotovo najboljši dokaz, kako je bilo potreba tega zavoda. — Pripravnica na nemškem gimnaziju v Celji je odpravljena, ker se je oglasilo samo 6 dijakov. S tem je odpravljena tudi tista krivica, da je moral Slovenec 9 let obiskovati gimnazijo. — „Narodni dom v Celji“ je dozidan že do II. nadstropja in pričelo se je staviti nahišje, ki bode kmalu gotovo ter se začne takoj pokrivati z opeko in kositarjem.

Koroško. — Dne 1. oktobra odpró v Celovcu novo trgovinsko šolo, ki bode imela tri letnike. Vzprejemajo dečke z 12 leti. — Suša je po Koroškem naredila veliko škodo in bode le malo ajde. V nekaterih krajih tudi žita ni bilo mnogo. — Domači umetnik gosp. V. Progar je dovršil svoj umotvor iz belega kararskega mramorja „Kristovo ustajenje“. Skupina obsega 7 oseb: V sredi iz groba ustajajoči odrešenik, ob straneh 3 vojaki (2 na tleh, jeden bežoč) in v daljavi 3 prihajajoče ženske. Podobe so jako natančno izklesane. Kakor poročajo pride to delo na grobišče grofov Egger v Rotensteinu. — Shoda slov. katol. društva v Lipi pri Rudi in v Grabsteinu sta bila prav dobro obiskana in je bilo ljudstvo navdušeno. Na vsakem shodu so nastopili po trije govorniki.

Razgled po svetu.

Novo ministerstvo. — Časopisi pišejo, da je sestavil novo ministerstvo grof Badeni, sedanji gališki namestnik. V ministerstvo baje ustopi zopet kot naučni minister baron Gautsch, a grof Welsersheim prevzame deželno brambo. Od ministerstva, v katerem bi bil baron Gautsch, ne smemo Slovenci upati nič boljšega, kajti poznana nam je Gautscheva

ljubezen do slovenskih šol, ako se ni kaj premislil na — počitnicah z debelo pokojnino.

Dunaj. — Sedanji poljski minister Jaworski bo koj, čim se sestavi novo ministerstvo, imenovan članom gosposke zbornice, a finančni minister dr. Böhm-Bawerk je določen pravim senatnim predsednikom pri upravnem sodišču; grof Schönborn postane baje ravnatelj na Terezijanišču na mesto barona Gautscha. — Cesar je dovolil, da se pri deželnih vladah službojoči vladni svetniki, tajniki, koncipisti in praktikanti odslej imenujejo: deželno-vladni svetniki, deželno-vladni tajniki itd. — Še ta mesec nastopi grof Badeni ministersko predsedstvo. Naslednik njegov v Galiciji bode knez Sanguszko. Višji deželni maršal pa postane grof Stanislav Badeni, brat novega ministerskega predsednika.

Zmaga antisemitov na Dunaju. — Dne 17. pr. m. so pričele volitve za dunajski mestni zastop. Tega dne je bilo izvoljenih 44 antisemitov, 2 sta prišla v ožjo volitev z nemškima narodnjakoma, pri kateri sta bila zadnja izvoljena. — Dne 23. se je vršila volitev v II. razredu; pri tej je bilo izvoljenih 32 antisemitov in 14 liberalcev. Liberalci so zgubili 8 sedežev. Tako imajo v prvih dveh razredih antisemiti 76, liberalci 14, nemški narodnjaki pa 2 zastopnika. Od volitve v I. razredu je odvisna še popolna zmaga antisemitov. Volitev v tem razredu se je vršila učeraj (26. t. m.) V zadnjem hipu smo izvedli uspeh iste. Izvoljenih je bilo 13 antisemitov in 32 liberalcev, torej prvi imajo v mestnem zboru 89 sedežev, drugi 46, nemški nacionanci 2, a za 1 sedež potrebna je ožja volitev. Antisemitom je potreben le jeden sedež za dvetretjinsko večino.

Volitve za tirolski deželni zbor se bodo vršile dne 4. novembra v kmetskih občinah, dne 6. novembra v mestih, dne 7. novembra in dne 9. novembra v veleposestvih. Zanimive bodo posebno volitve na južnem Tirolskem, kjer baje nova vlada napné vse svoje sile, da bi pripomogla do zmage takim možem, ki bodejo nji ljubi.

Ogerska. — Njegovo Veličanstvo cesar se je mudil na Ogerskem pri tamošnjih orožnih vajah. — Ogerska zbornica se je sešla k zborovanju 26. pr. m. Na dnevnem redu bodo zopet nekatere cerkveno-politične zakonske osnove. — Opozicijski madjarski časopisi prinašajo dopise raznih občin, katere protestujejo proti administrativnemu in finančnemu obremenjenju občin z vodstvom civilnih matie, ter zahtevajo, naj država sama plača one uradnike, kateri so imenovani v to svrhu. — Kardinal-primat Vaszary je razposlal pastirsko okrožnico glede cerkveno-političnih zakonov. Ista je tiskana v Ostrogonu v madjarskem, nemškem in slovaškem jeziku. Okrožnico so podpisali vsi nadškofi in škofi rimskokatoliške in grško-katoliške cerkve, vseh 22, izvzemši jegarskega nadškofa Samasso, kateri je že izdal slično okrožnico poprej. — V Pešti pričakujejo „krah“ ali polom precej po jubilarni razstavi 1. 1896. Ta sum utemeljujejo s tem, da je bilo letos le v Budimpešti opomnjenih na plačilo zaostalih davkov nič manj nego 53.000 oseb; pri 20.000 oseb se je vršila dražba radi davkov, a 1500 osebam so vse prodali. Lep pogled v prihodnost! V „Soči“ smo poročali o nesreči, ki je doletela cesarsko hišo vsled nepričakovane smrti nadvojvode Lavo-slava, ki se je ponesrečil pri lovu. Pogreb se je vršil sijajno v Budimpešti; udeležili so se ga pa vsi dostojanstveniki, le ogerski ministerski predsednik Banffy ne. Vsled tega napada ga časopisstvo in dokazuje njegovo netaktnost, pa tudi madjarski časopisi mu to štejejo v greh. „Budapesti Hirap“ pa je pisal: „Ni čudež, ako minister ni bil navzoč pri pogrebu, kajti znano je, da človek ne gre rad tje, kjer ga prav ne želijo videti“. Vladni časopisi so tihi — Izvršujoči odbor shoda ogerskih nemadjarskih narodnostij nameruje izročiti cesarju spomenico uprav o času, ko bodo zborovali v Budimpešti člani mejnarodnega parlamentarnega shoda, to je prihodnje leto za časa millenijske razstave. — Cesar je pomilostil vse one Rumunce, ki so bili obsojeni v pravdi radi spomenice, in vsled tega so bili izpuščeni na svobodo. Pozno, a vendar! Ubogi Rumuni!

Italija. — O priliki slavnosti „20 septembra“ odkrili so v Rimu spomenik Garibaldiju v navzočnosti 100.000 oseb. Navzoča je bila tudi kraljevska dvojica. Istega dne so odkrili spomenik na „Porta Pia“, dne 21. m. m. Cavouru. — V Rimu zborujejo italijanski zgodovinarji. — Kralj je pomilostil vse obsojence, ki so sodelovali pri ustaji na Siciliji in Massi-Carrari, kateri niso bili obsojeni čez 10letno ječo. Onim pa, ki so bili obsojeni na več kakor deset let, znižana je kazen za tretjino. Tako bodeta morala biti še v zaporu kot poslanca izvoljena socialista De Felice in Bosco. — Istodobno, ko so v Rimu slavili orgije, Sicilija je jokala. Minister Crispi, razkačen vsled izvolitve socialistov na Siciliji, je dal nalog generalnemu governeru, da zapre vse one osebe, katere so agitovale pri volitvah proti vladi. 13. m. m. zaprli so vsled tega več „odličnih“ oseb, kakor kneze, barone (seveda italijanske, ki samo toliko veljajo kot goriški „markiji“), odvetnike, tiskarje itd. Ves odbor socialistiške stranke je pod preiskavo. Ta postopek je razkačil tako tamošnje prebivalstvo, da je, zbrano v tolpe, napadlo stare „Garibaldince“, ki so se bili namenili k rimskim slavnostim, ter jih je preteplo in preklinjalo. Redarstvo je imelo obilico posla, da obvaruje nekdanje vojake za „osvobojenje“ in zjedinjenje Italije

Nemčija. — V Erfurtu je razglasila svoj program antisemitska ali nemško-socialna reformna stranka. V programu je tudi točka: Ustanova ter neprenehana voditev statistike o židih, ki žive na Nemškem, prepoved naseljenja tujih židov, napuščanje enakopravnosti, odnosno da se podvržejo židje posebnemu zakonu o tujcih, prepoved ritualnega klanja, znanstveno preiskovanje židovskih verskih propisov gledé vsebine in zavez. — Urednik socialno-demokratskega časopisa „Volkszeitung“ v Lipskem je zaprt radi razžaljenja carja Viljema s tiskopisom, ker je kritikoval neko njegovo zdravico v Berlinu. Isto tako zaprli so urednika časopisa „Vorwärts“, ker je obsojal sedansko slavnost. Tega socialistiškega časopisa se je prodalo v Berlinu na dan navadno 45.000 iztisov, a ko so ga pričeli pleniti (konfiskovati), poskočilo je število na 51.000 in raste dnevnoma. — V Berlinu se zabavljajo z „nosom“ bolgarskega kneza Koburžana. Nekdo je spisal glediščno igro „Bolgarija v Berlinu“. Pri tej igri sicer nima nič opraviti knezova oseba, vendar pa nos, kajti nos glavnega igralca je sličen — Koburžanovemu.

Francija. — Ruski general Dragomanov je bil navzoč pri orožnih vajah francoske vojske, kar je zelo ugajalo Francozom. Tudi jih veseli, da je stopil v zvezo s predsednikom Fauerm ruski minister zunanjih poslov knez Lobanov. — Belgijski kralj je bival na Francoskem, kjer ga je sprejelo prav srčno francosko prebivalstvo, ukljub temu, da so bili o njem raztrosili francoski časopisi razne laži, češ da je v zvezi z Nemčijo. — Francoski predsednik je odlikoval kneza Lobanova z redom častne legije, vsem ruskim častnikom, kateri so bili navzoči pri orožnih vajah, je podelil pa razna odlikovanja.

Belgija. — Belgijska zbornica je bila zaključena, a poslanci so šli na počitnice po devetmesečnem zborničnem zasedanju, ki je bilo najdaljše in najživahniše, kar jih je bilo doslej. Razprave zbornice so bile posebne važnosti, osobito z ozirom na bojevitost socialistiških poslancev, ki so prišli prvič v zbornico. Sád vsega zborničnega delovanja je bil šolski zakon, ki vnovič upeljava verski pouk v vseh osnovnih ljudskih šolah kot zavezni predmet. Pa tudi volilni red za občine ni brez pomena, kajti s tem zakonom je zaprečeno, da ne morejo dobiti socialisti v roke uprave in premoženja belgijskih občin. Volilna pravica v občine prične z dopolnjenim 30. letom.

Anglija. — Angleška vlada je v hudem razporu s Turčijo zaradi Armenije. Turški sultan se je obrnil za pomoč na rusko in francosko vlado, pa menda brez uspeha. — Odkar na Angleškem vlada nova večina v zbornici, postruje se čimdalje bolj razpor z Irci, ki hočejo doseči samoupravo.

Irska. — V Dublinu (glavno mesto Irske) pripravljajo se slavnostno proslaviti dne 6. oktobra obletnico smrti pok. vodje Ircev Parnella. Izdelujejo na tisoče črnih zastav za to priložnost. Mestni svet bode sodeloval v polnem številu pri ti žalostinki.

Razgled po slovanskem svetu.

Hrvaška. — Volitve v mestni zastop v Zagrebu so končane. Kakor se je pričakovalo, v prvem in drugem razredu izvoljeni so vladni kandidati, v tretjem pa oni stranke prava. Tako šteje vladna večina 36, a manjšina le 14 glasov. Značilno je bilo pri tej volitvi le to, da ni izvoljen v tretjem razredu nijeden kandidat „Obzorove“ ali neodvisne narodne stranke, kar pa seveda ne znači še, da nima stranka svojih privrženec v glavnem mestu. — Istotako so se izvršile občinske volitve po drugih mestih, n. pr. Varaždinu, Oseku; toliko v Varaždinu kolikor v Oseku so izvoljeni le vladni kandidati. — Madjarski upliv na Hrvaškem dnevoma raste, z njim pa v posamičnih mestih tudi šole. V Brodu na Savi ne dovoljujejo niti predavanja krščanskega nauka v hrvaškem jeziku v zasebni madjarski šoli kljub temu, da je samo 6 učencev, ki niso hrvaških starišev. Ker Brod spada pod cerkveno upravo dijakovarske škofije, dal je nalog škof Strossmayer, da se tem otrokom mora razlagati krščanski nauk v hrvaškem jeziku. Ko je prišel v to odločeni duhovnik v šolo in pričel razlaganje hrvaški, je šolski voditelj učence peljal iz razreda, a veroučitelj je ostal sam. Takšne in še mnoge druge reči se dogajajo na Hrvaškem, ki pričajo o popolni prevladi Madjarjev. Kam pripelje sedanja neodločnost in popustljivost hrvaške narodne stranke? — Njegovo Veličanstvo pride v Zagreb dne 14. oktobra ter odide 16. Tako določuje uradni program. — Mej politično oblastnijo na Sušaku in mesto na Reki je bil nastal neki prepir radi kosa zemljišča, ki tiče popolnoma hrvaškemu delu dežele in na katerem so se umestili Rečani, ter od tam celó zapodili meritelja od hrvaških oblastnij imenovanega. Kakor navadno že, Hrvatje so ostali krajših rokavov. Zagrebški „Obzor“ ima z Reke dopis, v katerem se opisuje cela zadeva, proti koncu pa je citati sledeča popolnoma umestna dopisnikova opazka, ki je namenjena Hrvatom brez razločka strank; dopisnik piše: „Dokler se vse to pri nas (na Reki) dogaja, vi se v Zagrebu pripravate za politične programe; jeden drugemu predbacujete popustljivost radi tega, ker je jedna ali druga stranka pozabila staviti Koroško v „okvir“ hrvaškega državnega prava — mejtem ko je nas strah, da v kratkem zgubimo zraven Koroške tudi Primorje kljub vašim državnopravnim programom in pravaški nadopolni madini“. — Kakor pišejo, namerujejo upeljati v srednje šole na Hrvaškem madjarski jezik kot fakultivni jezik, to je po volji dijakov, za katere postaja zavezní predmet, ako se odločijo učiti ga. In takó naprej!!! v madjarski „orság“!

Dalmacija. — Deželnozborske volitve so popolnoma končane in, kakor smo že naznanili v „Primorcu“, od izvoljenih poslancev pripada 23 narodni, 3 pravaški, 9 srbski in 6 avtonomaški stranki. Po pečanju je 18 pravnikov (16 odvetnikov in 2 notarja), 9 posestnikov (ki se pečajo tudi s trgovino), 10 uradnikov (državnih in občinskih, v službi in umirovljenih), 2 časnikarja in 2 zdravnikarja. Mej izvoljenimi sta le 2 duhovnika (Biankini in Perić), 5 županov, 5 profesorjev, 1 poštni uradnik, 1 politični, 1 sodiščni, 1 občinski, 16 pa jih je odlikovanih z raznimi redovi, avstrijskimi in črnogorskimi. Po dōbi so najstarejši poslanci narodne stranke, mej katerimi nima nijeden pod 40 let. Po veri je 33 katolikov, 7 pravoslavni ter jeden žid (Morpurgo, ki pripada hrvaški narodni straki). Kot srbska poslanca sta izvoljena tudi dva katolika. Pri volitvah je zgubila le pravaška stranka, pridobila pa narodna stranka, avtonomaši so obdržali svoje število. — V 75. številki „Nar. Lista“ z dne 18. m. m. prihoduje gosp. dr. Anton Trumbić, odvetnik v Splitu, odprto pismo svojim

volilcem, v katerem naznanja, da polaga v njih roke čast poslanca. Kot uzrok navaja, da ne more sprejeti poslanstva v teh političnih okoliščinah, v katerih je bil izvoljen — to je, ne mara biti izvoljen s pomočjo glasov narodne stranke, ker je privrženec stranke prava.

Češka. — V Domažlicah na Češkem so odkrili spominsko ploščo češki pisateljici Boženi Němcovi v oni hiši, v kateri je pisateljica bivala več let. — Razstavo je doslej obiskalo tričetrta milijona oseb. — Shod pisateljev češko-slovanskega narodopisja je bil 27. m. m. — „Čas“ piše, da je olmuški nadškof Kohn dal citati v delu svoje pruske škofije slavnostne službe božje in pa „Te deume“ v spomin sedanske slavnosti. — Čehi skušajo vsako leto proslavljati 12. septembra kot dan, katerega je bil razglašen znameniti kraljevi reskript. Takó je hotelo tudi letos storiti češko polit. društvo v Brnu, kar pa ni dovolilo redarstvo. — Smetanova opera „Prodana nevesta“ je bila pevana 25. m. m. v Pragi že tristo krat. Prvič je bila pevana l. 1866. — Odlomke iz nove Foersterove opere „Gorenjski slavček“ so svirali na praški razstavi. — Praški češki tednik „Vyšehrad“ ne sme več izhajati. — Praški mestni zastop je zaključil prekrstiti v Smetanovo ulico doseđanje „Ostrovno ulico“ in sicer v spomin 300-kratne predstave Smetanove opere „Prodana nevesta“. Ta sklep pa je razveljavil vsemogočni namestnik češki, grof Thun. Iz kakih uzrokov, tega še ne znamo.

Galicija. — V sredo so pričele deželnozborske volitve za Galicijo. Gališki deželni zbor šteje 151 članov (140 voljenih in 11 virilnih). V zadnjem zasedanju deželnega zbora je bilo 135 Poljakov in 16 Rusinov. V sredo je bilo voljeno v kmečkih občinah 74 poslancev; mesta in trgovinske zbornice so volile 30. m. m. 23 poslancev, veleposestniki pa bodo volili 44 poslancev jutri.

Slovaška. — Ta ubogi slovenski narod se mora dnevoma boriti proti madjarski prevzetnosti, katera presega že vse meje. Madjarji so jim odvzeli že vse pravice, zaplenili imetje slovaške „Matice“, uničili gimnazij itd., sedaj hoté uničiti še ono malo avtonomijo, koje imajo v evangeliški cerkvi. Že l. 1791. je bil izdan sinodalni zakon, s katerim je bila razdeljena Ogerska na štiri evangeliške okraje ali škofije, od teh je preddunavski objemal popolnoma slovaško zemljišče. Samouprava ogerskih evangelikov dovoljuje samemu ljudstvu, da si voli po svojih poslancih škofa ali superintendanta, da ustanavlja šole, pričeni od ljudskih do vseučilišča, in da določuje učni jezik, voli učitelje, ravnatelje in nadzornike. Slovaki, kateri imajo večino v tem preddunavskem okraju, so uporabili to cerkveno avtonomijo v obrambo svoje narodnosti. Zató je generalni konvent (shod evangeliških poslancev vse Ogerske) predložil sinodu (shodu ogerskih evangelikov, kateri sklicuje kralj), da razdeli ta slovaški okraj na tri dele ter priklopi posamične dele madjarskim okrajem, kjer bi bili Slovaki vedno v manjšini. Kljub temu, da je ta čin vzakonjen, stopili so Slovaki proti njemu v opozicijo. Starašinstva (senorijati) požunski, nitranski, trenčinski, turčanski in oravski so izjavili, da se nočejo pridružiti madjarskim škofijam, ampak bodo pričakovali brez škofa, dokler se ne premeni zakon in ne ponovi prejšnja naravna razdelitev. O tem poslu je zboroval liptovski seniorat, ki je dodeljen po zakonu k predtiskemu okraju. Namestnik škofa je bil poslan vabilo 28. avgusta starašini liptovske županije, naj skliče shod poslancev za 4. septembra ter je ob enem stavil na dnevni red volitev škofa in poslancev. Madjarski prefriganci so ustanovili kratek rok, nadejaje se, da se Slovaki ne bodo mogli sporazumeti v takó kratkem času in tudi ne zbrati v zadostnem številu. Stvar je bila drugačna, kajti na tem shodu je predložil neki Slovak, naj se shod razide, ker ni bil sklican, kakor to zakon določuje, kajti po zakonu se mora to zgoditi v lece v cerkvi, da se obvesti ljudstvo in si izvoli svoje poslance posamične župnije. V tem slučaju, radi kratkega roka, ni bilo časa obvestiti ljudstva, a to tem manj, ker so dobili poziv k shodu nekateri župniki se-le dan poprej,

nekateri ga sploh dobili niso. Seveda madjarski poslanci so se upirali predlogu za razid shoda, no pri glasovanju so zmagali Slovaki z 19 proti sedmim madjarskim glasovom. Pred dnevi se je vršil novi shod, pri katerem so si izvolili Slovaki škofom zopet Zelenka, ki je bil odložil to čast. In tako je zmagala pravična reč!

Bosna-Hercegovina. — To šolsko leto odpró v Banjaluki prvi realni razred. — V mesecu oktobru se snide poverjenstvo, ki ima nalogo, urediti mejo mej Bosno in Srbijo, kajti ta še ni dognana vsled tega, ker je obmejna reka Drina že večkrat premenila svoje korito, vsled česar so se spremenili tudi zemljiščni odnošaji. — Dne 15. avgusta so se vršili učiteljski izpiti na sarajevski učiteljski pripravnici. Od 23 kandidatov je položilo izpit 17. — Deželna vlada v Sarajevu je podelila štipendij za slikarsko akademijo v Monakovem jednem učitelju, ki je pokazal lep dar za slikarstvo. — „Bošnjak“ se pritožuje na draginjo, ki je v Sarajevu, ter veli, da je vse tako drago, kot v kakem največjem evropskem mestu. V kavarnah so zvišali tudi ceno kavi. Vse po velikomestno! — Kljub raznim prošnjam in pisanju časopisov se je vršila slavnost streljanja golobov v Ilidži, katere se je udeležilo 34 najboljših lovcev. Da se prepreči za prihodnjie taka neumestna zabava, je iznašel neki inženir Hugo Fuchs nov način za izdelovanje golobov iz papirja ter ga dal že patentovati. Takšnega goloba bo možno pustiti v zrak s pomočjo nekega stroja; zletal pa bo kot pravi golob. Svoji iznajdbi je dal ime „Columbia“. Ako se iz tega goloba ne porodi kaka „raca“, potem bo res pomagalo, da se opusti v prihodnjie streljanje na žive golobe.

Črnagora. — Minuli mesec so se mudili na Cetinju nekateri ruski dostojanstveniki, mej njimi knez Dimitrij Petrovič Golici, potem znani pisatelj Muravljin ter mladi ruski skladatelj Sergij Vladimirovič Juferov. Črnogorci so jih sprejeli prav srčno. Od tam so odpotovali v Italijo, kjer so ostali ves september. — „Glas Črnogorca“ javlja, da je umrl raško-prizrenski mitropolit Mementij. — Iz Splita brzojavljajo, da so tam zaprli nekega Štefana Kovačevića, kateri je potoval z Reke v Kotor in pri katerem so baje našli neke spise, katere je hotel utihotapiti v Črnogoro.

Srbija. — Iz Belgrada poročajo, da pride zopet Jovan Ristić na politično površje, dasi so ga že proglasili za političnega mrliča. Ta mrlič zopet vstaja in vsa Srbija upira oči v njega. Po državnem prevratu le 1893. je živel Ristić osamljen, a pokazal se je mej svetom še le te dni o priliki bogoslužja za srečno rešitev kralja Aleksandra. V Srbiji smatrajo to znamenjem, da se je Ristić pomiril s kraljem ter pozabil razžaljenje, katero mu je storil kralj, ko se je proglasil polnoletnim in dal Ristića resnično zapreti. Ako pride na površje zopet Ristić, tolmačijo to zopet takó, da se Milan ne povrne več v Belgrad, kajti le on je uzročil državni preobrat, vsled katerega je bil razžaljen Ristić. — Kralju Aleksandru so pripravili v Belgradu sijajen sprejem. Povrnil se je koncem pret. meseca. — Srbska liberalna stranka je imela svoj shod, pri katerem je govoril bivši regent Ivan Ristić. Njegovemu govoru pripisujejo veliko važnost. — Politični umori so na dnevnem redu, kajti vsak dan se zgodi, da ustrelijo kakšnega človeka, kateri pripada jedni ali drugi politiški stranki v Srbiji.

Bolgarija. — Češka „Politik“ dokazuje, kako propadajo Bolgarska, Srbija in Grška, torej male balkanske države, vsled silno množecih se državnih dolgov, ki dovajajo ne le do finančnih, temveč tudi do politiških polomov. Do leta 1879. je stel proračun za vztočno Rumelijo 12.177.525 frankov, l. 1884. pred združenjem z Bolgarsko so znašali dohodki 16.138.606 fr. Proračun kneževine bolgarske je imel do leta 1885. redne preostanke, ki so se pokladali v rezervni zaklad, zasnovani od ruske uprave. Leta 1875. so znašali dohodki 23½ mil. frankov, stroški pa 21½ mil.; leta 1885. bilo je doh. 35, razhodov pa 36 mil. Šest let so bili preostanki od 2—5 mil.; nedostatek

